

Psykososiaalisen hyvinvoinnin ylisukupolviset siirtymät

Niina Junttila

Kasvatuspsykologian professori, Opettajankoulutuslaitos ja Sote-Akatemia
Opetusneuvos, Opetushallitus, Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

**TURUN
YLIOPISTO**

”... nuorten psyykkinen huonovointisuus, erityisesti kokemukset ulkopuolisuudesta ja **yksinäisyydestä** ovat lisääntyneet. Yksi näiden ilmiöiden taustalla vaikuttavista tekijöistä on **ostrakismi** eli sulkeminen ulkopuolisuuteen jättämällä henkilö joko tahallisesti tai tahattomasti näkemättä, kuulematta tai kokonaan huomaamatta. ...”

Elämän ensimmäisillä ihmissuhteilla on iso merkitys

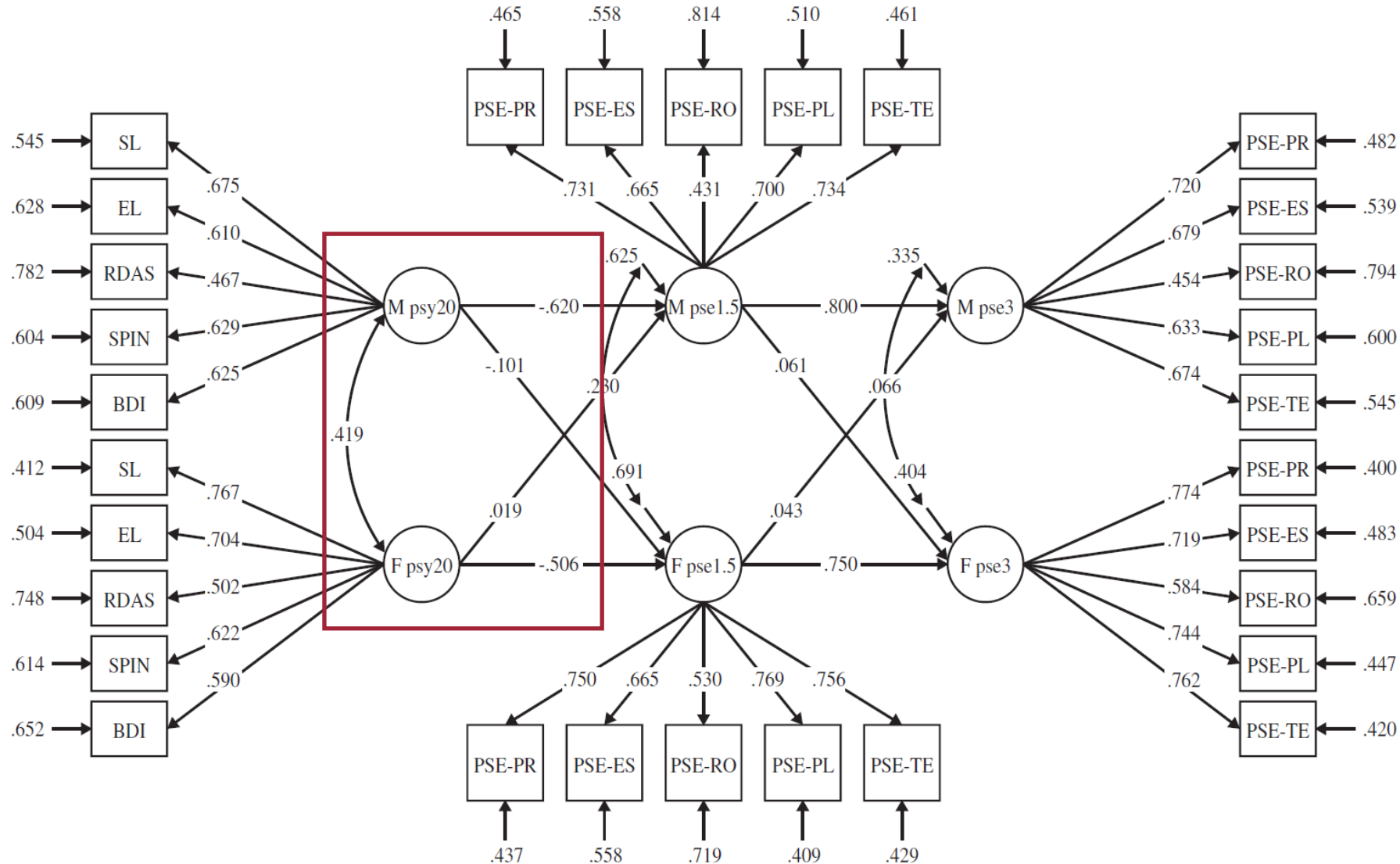
“Pidän esikuviani äitiä ja isää, koska he eivät ikinä hylkäisi mua tai muuta perhettä ja ovat rohkeita ja määrätietoisia saavuttamaan unelmiaan.” (Junttila & YLEn Uutislukka, Nuorisokysely 2018).

- 45% kertoi kuuntelevansa neuvoja mieluiten omilta vanhemmiltaan.
- **93% koki omien vanhempiensa olevan kiinnostuneista siitä, mitä heille kuuluu tai miten heillä menee**
- Kouluterveyskyselyssä (2019) noin 2 prosenttia alakoululaisista ja alle 7 prosenttia yläkoululaisista kertoi keskusteluvaikeuksista vanhempiensa kanssa. Molemmat luvut ovat laskusuunnassa.

“Opin todella varhain, että tästä elämästä pitää selvitä yksin. Minulla ei ole koskaan ollut turvallista aikuista tukenani. Kuten äitini asian ilmaisi: olen koiran korvike. Kun ei saanut koiraa, tehtiin sinut.” (Junttila & Sanoma Media, Näkymättömyyskysely 2017).

- Lastensuojeluilmoitus tehtiin 85 746 lapsesta vuonna 2019. Ilmoitusten määrä (156 200) kasvoi 7 prosenttia edellisestä vuodesta. Yhtä lasta kohti tehtiin keskimäärin 1,8 lastensuojeluilmoitusta.
- Vuonna 2019 sijoitettiin kiireellisesti 4 522 lasta, mikä on 4 prosenttia enemmän kuin vuonna 2018.

FIGURE 1. ACTOR–PARTNER INTERDEPENDENCE MODEL OF MOTHERS’ AND FATHERS’ PSYCHOSOCIAL WELL-BEING PREDICTING LATER PARENTAL SELF-EFFICACY (PSE).

Parents’ psychosocial problems (including social and emotional loneliness, marital dissatisfaction, social phobia and depressiveness) during pregnancy predicted lower levels of PSE (including presence, emotional support, routines, playing and teaching) at child age 1,5 and 3 years. Overall, 25% to 34% of parental self-efficacy was explained by parents’ prior psychosocial well-being.

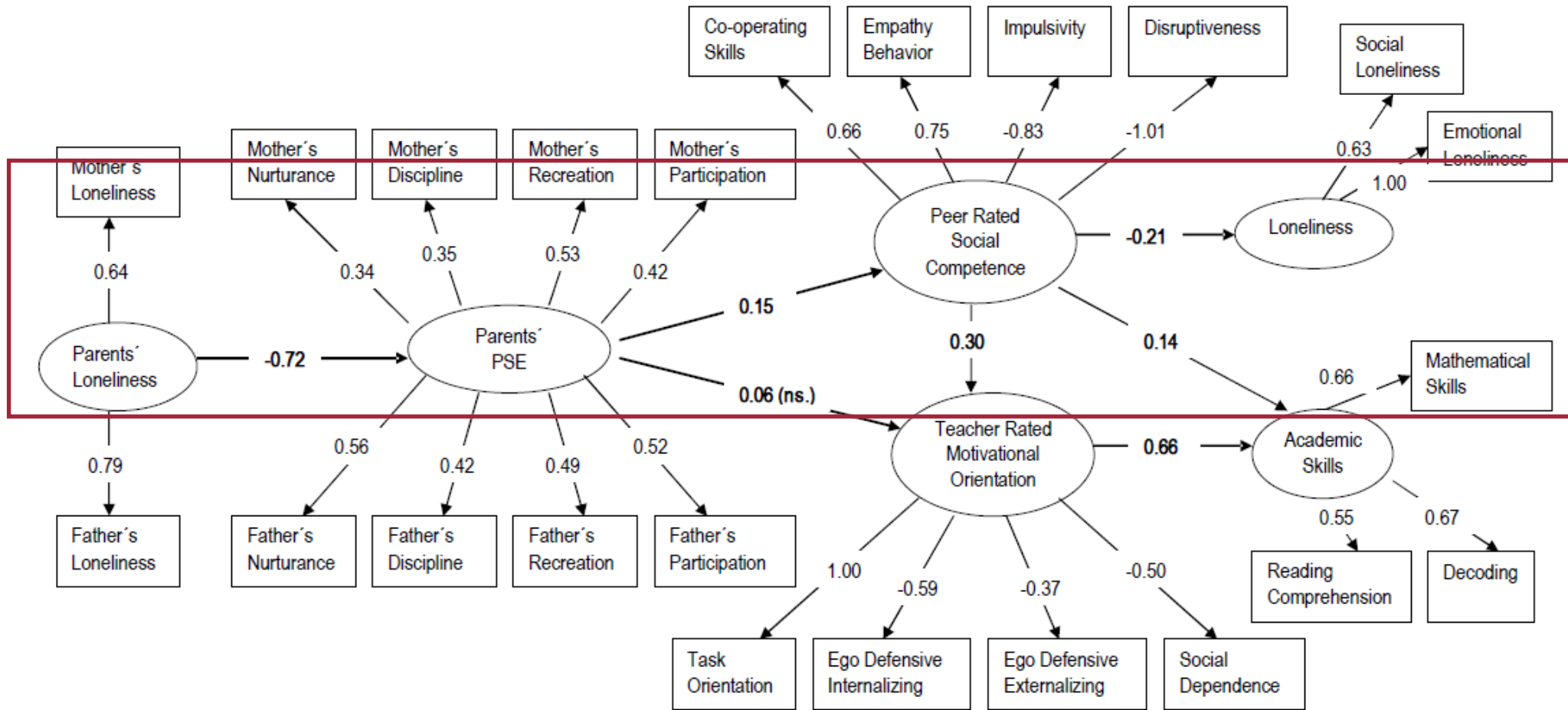
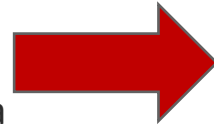

Figure 1. The Structural Model of Parents' PSE related to Their Loneliness and Their Child's Social Competence, Loneliness, Motivational Orientation, and Academic Skills. X^2 (df) 508.25 (213); RMSEA (90%CI) .069 (.061; .077); NNFI .91; SRMR .076.

Yksinäisyys on negatiivinen psyykinen olotila, jossa ihminen kokee ahdistusta määrällisesti tai laadullisesti puutteellisista ihmissuhteista

8-vuotiaana koettu yksinäisyys

- Tunnen itseni yksinäiseksi
- Minulla ei ole ystäviä
- En halua olla toisten kanssa
- Kukaan ei välitä minusta

” Yksinäisyys on murskaavaa. Se iskee ja lyö vyön alle. Usein tulee tunne, ettei ole tarpeeksi hyvä eikä kukaan välitä. Mä luulen, että kun on yksinäinen, ei masennu vaan sitä yksinäisyydestä, vaan kaikki tunteet nousee pintaan. Kaikki se viha, katkeruus, tai suru ja yksinäisyys nostaa ne pintaan. Se ettei kukaan huomaa. Eikä välitä. Ja se on kaikista pahin tunne ikinä.”

Yksinäisyyttä 18-vuotiaana

- Tunnen itseni yksinäiseksi
- En tule toimeen muiden kanssa
- Kukaan ei rakasta minua
- Muut eivät pidä minusta

Psyykinen oireilu (YASR) (18v.)

- Ahdistuneisuus, masentuneisuus
- Vetäytyvyys
- Somaattinen oireilu
- Keskittymisvaikeudet
- Aggressiivinen käyttäytyminen
- Rötöstely

Itsetuhoisuutta (18v.)

- Tappaisin itseni, jos siihen olisi tilaisuus
- Yritän tahallisesti vahingoittaa itseäni / tappaan itseni
- Ajattelen itseni tappamista

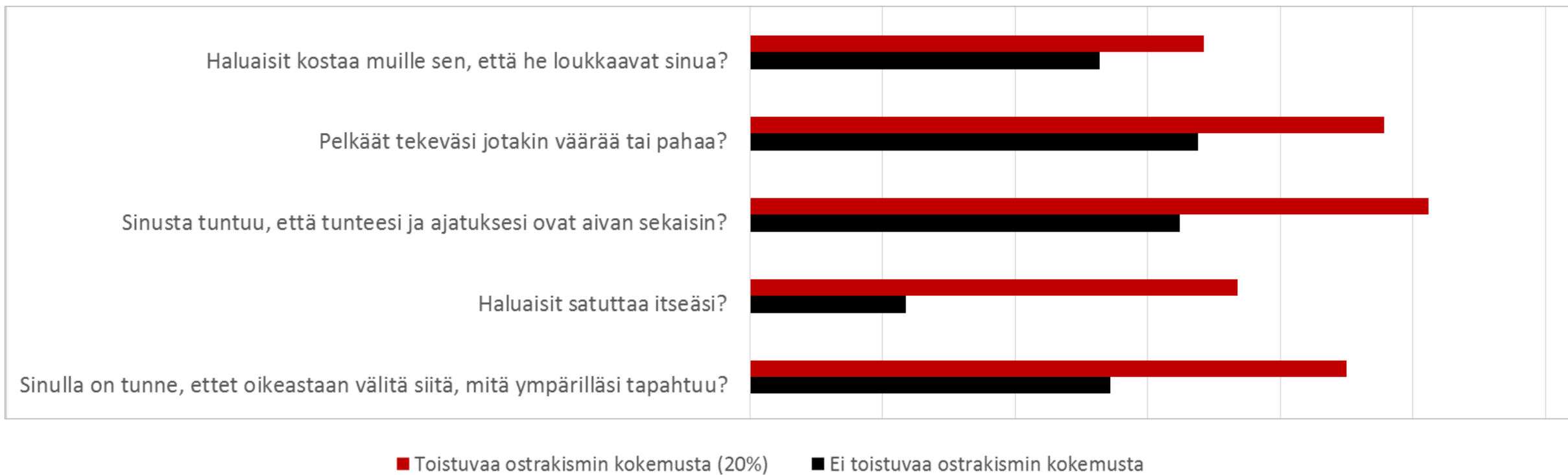
Ostrakismi on sulkemista ulkopuoliseksi, tekemistä näkymättömäksi, kuulumattomaksi ja merkityksettömäksi.

- Ostrakismi on huomaamatonta verrattuna fyysiseen tai verbaaliseen väkivaltaan, mutta sen vaikutukset voivat olla jopa voimakkaampia.
- Ostrakisoidun henkilön pyrkimykset täyttää sosiaaliset perustarpeensa ohjaavat hänen käyttäytymistään: hän saattaa tilanteesta riippuen pyrkiä takaisin vuorovaikutukseen joko pro- tai antisosiaalisesti, pyrkiä korottamaan omaa arvoaan muiden silmissä, luovuttaa tai toimia vastoi omia aiempia arvojaan.
- Lyhytkestoinenkin ostrakismi satuttaa, mutta pitkittyessään se johtaa psyykkisen ja fyysisen terveyden ongelmiin.
- **Ostrakismin yhteiskunnalliset vaikutukset ovat suuria.**

”Olla olemassa, eikä kukaan tiedä. Siltä se tuntuu. Olemassaolo kyseenalaistuu. Tuntuu, ettei minulla ole paikkaa eikä sijaa, tehtävää eikä merkitystä tässä yhteisössä, maailmassa, elämässä.”

”Jos sais valita, niin mielummin ottaisin, et joku vaikka hakkais mua, mut silti mulla olis joku kaveri, kun tän, ettei kukaan edes huomaa mua. Mä luulen, ettei mun luokkalaiset ees muista mun nimeä. Tai no. Tiedän. Kun nyt just kävi niin..”

”Olen monta kertaa miettinyt että olisiko tänään se yö että hyppään sillalta, kun ketään ei pätkeäkään kiinnosta minun elämäni, pelkkää tuskaa päivästä päivään. Mutta viha kytee, ja osa minusta haluaa kostaa ihmiskunnalle jotenkin viimeisenä tekonani... toistaiseksi olen vielä onnistunut tukahduttamaan tämän tunteen. **Haluaisin vain apua, kuulua johonkin, tuntea että elämälläni on jokin tarkoitus.** En haluaisi satuttaa ketään, en edes itseäni, mutta vuosi vuodelta kasvava kipu ja viha ajavat ajatuksia vääjäämättömästi sinne suuntaan. **Auttakaa, edes joku, välittäkää. Jos maailma vihaa minua, niin minä vihaan takaisin.**”

Luottamuksen murentuminen *(HNMKY nuorten raportti)*

Nuorten kertomusten läpileikkaava teema **oli ammattilaisten, aikuisten ja avuntarjoajien epäonnistuminen avun antamisessa**. Liian usein se taho, jolta on haettu apua, ei ole ottanut avun tarvetta ja nuoren kokemusta tosissaan.

”Empatian, välittämisen ja kuulluksi tulemisen puute nousee haavoittavimpana asiana esiin.”

Professori, opetusneuvos Niina Junttila

niina.junttila@utu.fi @niina_junttila

Lähteet käytetyille yksinäisyystutkimuksille: <https://www.utu.fi/fi/i ihmiset/niina-junttila>

Opetushallituksen yksinäisyys sivusto: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kaverisuhteet-yhteisollisyys-ja-yksinaisyys>